

Mgr. Lenka Mrázová

Petra Šobáňová Edukační potenciál muzea

Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc 2012,
1. vyd. 393 s. ISBN 978-80-224-3034-8.

Muzeum jako prostředí výchovy a vzdělávání se stává stále populárnějším tématem odborných publikací, bohužel jen málo těchto textů vzniká z pera českých autorů. Nelze tedy než přivítat práci Petry Šobáňové jako jeden z důležitých příspěvků k rozvíjející se diskusi o muzejní pedagogice. Kniha Edukační potenciál muzea nabízí souhrnný pohled na problematiku muzejní edukace optikou výtvarného pedagoga, který zároveň velmi dobře pracuje s muzeologickým kontextem zvoleného tématu.

Strukturovaný výčet základních muzeologických termínů v úvodní kapitole je tak prvním stavebním kamenem pro pozdější vymezení muzejní edukace oproti například školnímu vzdělávání. Autorka s pomocí primární muzeologické literatury definuje muzeum, osvětluje proces muzealizace, pojmy muzeálie, muzealita a věnuje se rozdílu mezi muzealizovanou skutečností a sběratelstvím. Krátce se obírá také kritikou muzea jako formy, tento pohled ovšem polemizuje spíše s problematikou subjektivity vnímání výtvarného umění. Text dále nabízí velmi přehlednou a pro účely publikace dostačující historii sběratelství a muzejního fenoménu. Ta předchází nástinu historického vývoje edukační funkce muzejních institucí. Autorka nevynechává ani nejdůležitější zahraniční autory, kteří se teorii i praxi muzejní edukace věnují a shrnuje historický vývoj a situaci na území České republiky.

Další část publikace je zaměřena na samotnou muzejní edukaci, její podobu, vymezení terminologie vzhledem k terminologii obecné pedagogiky a její možnou aplikační rovinu v prostředí muzea. Na muzejní edukaci autorka nahlíží jako na záměrné, facilitované a intencionální výchovné působení muzea na veřejnost a tento úhel pohledu dále rozvíjí. Věnuje se základní charakteristice role muzejního pedagoga a návštěvnickým skupinám, k nimž má muzejní edukace

směřovat. Na podkladech K. Weschenfeldera a W. Zachariase a jejich často citovaného výroku o muzejní edukaci jako „výchově k muzeu, muzeem a z muzea vycházející“ velmi dobře vymezuje její podstatu. V pedagogickém procesu vybízí ke komunikaci se sbírkovým předmětem a důrazu na rozpoznání muzeality, stejně jako upozorňuje na problematiku interpretace.

Text završují kapitoly věnované specifickému vztahu muzea a školy a shrnutí obecně známých aspektů jejich vztahu. Možnou spolupráci těchto dvou institucí autorka nahlíží z pohledu odborné literatury a dostupných, především českých, výzkumných šetření. Autorčino vlastní výzkumné šetření z let

2007-2009 pak mapuje očekávání budoucích pedagogů a v menší míře i pedagogů z praxe směrem k nabídce edukačních služeb muzejních institucí. Závěry šetření příjemně podporují výsledky vývoje v oblasti muzejní pedagogiky na poli přístupu k muzejní edukaci za posledních přibližně 15 let.

Kniha uzavírá přehled edukační činnosti devatenácti českých muzeí. Tyto příklady z praxe jsou nejen příjemným inspiračním

PhDr. Jan Dolák, Ph.D.

materiálem, ale zároveň mohou např. při orientačním srovnání se staršími publikacemi či sborníkovými příspěvky stejného zaměření, být dobrou ukázkou koncepčního posunu edukační praxe českých muzeí za posledních deset let.

Publikace Petry Šobáňové je velmi zdařilým textem, který přehledně nahlíží základní a důležitá východiska muzejní edukace s využitím jak pedagogických, tak i muzeologických aspektů tématu. A to i přesto, že se autorka hned v úvodu své práce nedokázala vyhnout oblíbenému klíší a označuje edukační dimenzi muzea doposud za opomíjenou (s.11). Právě této dimenzi je přitom věnováno poměrně značné množství nejen muzeologických publikací a úvah. Pocit dosud opomíjeného tématu souvisí tak spíše s jeho prudce narůstající obecnou popularizací v posledních letech i s faktem, že až v posledních desetiletích se pro tento rozměr muzejních institucí začíná využívat terminologie obecné pedagogiky. Obdobně autorka používá k vymezení muzejní edukace klíší muzea jako zaprášené rigidní budovy, které bylo populární v diskusích o měnícím se smyslu muzea začátku 90. let 20. století. Kapitola slibující diskusi o edukační úloze muzea, je pak spíše účelovou polemikou především s jediným autorem, jehož názory s odkazem na tuto kapitolu jsou místy i v kapitolách ostatních mylně interpretovány jako názory muzeologie či muzeologů obecně. Původní text autora z roku 1993, tedy dvacet let starý, je při překotném vývoji nahlížení problematiky služeb muzejnímu publiku ukázkou jednoho z názorových proudů diskuzí 90. let 20. století. Je škoda, že autorka nerozvinula diskusi o edukační úloze muzea i s dalšími autory, aby tak přirozeně obsáhla celé názorové spektrum, které v muzeologii k dané problematice existuje.

Přes uvedené kritické poznámky se jedná o velmi příjemnou, přehlednou a obsahově naplněnou studii, která umožňuje okamžitou orientaci v tématu, postihuje základní souvislosti a zároveň zůstává čtivá a motivující. Jako taková je tedy přínosným textem, který může studentům a zájemcům o obor sloužit jako prvotní vzhled do problematiky muzejní edukace a zároveň je platným příspěvkem k diskusi o edukační úloze muzea. ■

Peter van Mensch Léontine Meijer – van Mensch New Trends in Museology

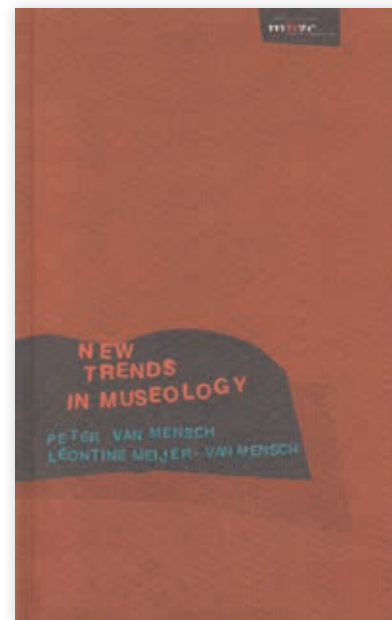
Museum of Recent History 2011,
119 s., ISBN 961633929X, 9789616339292.

Knihu s mnohoslibným názvem, *Nové trendy v muzeologii*, publikovala v roce 2011 manželská dvojice uznávaných nizozemských muzeologů Peter van Mensch a Léontine Meijer-van Mensch. Zejména první jmenovaný je dnes jedním z nejcitovanějších muzeologů na světě, a to i po odchodu do důchodu v roce 2010 z amsterdamské Reinwardt Academy, kde jeho žena působí dodnes. Kniha vyšla ve slovinském Celje, kde oba autoři pravidelně participují na každoroční letní škole muzeologie, proto nepřekvapí dvě předmluvy domácích muzeoložek.

T. Rozenbergar šeda připomíná některé workshopy konané v Celje za aktivní účasti autorů knihy: *Current trends-Future Realities – 2007*; *Museum and Identity 2007*; *Future of memories – 2008*; *Learning and Exhibition – 2009* a hlásí se k „demystifikaci“ muzejních sbírek a sbírkotvorných procesů, které mají umožnit lidem samotným vybírat a sbírat, což autorka chápe jako novou dimenzi muzealizace, skrze kterou individuality i skupiny sami rozhodují, co bude muzealizováno a institucionalizováno jako kulturní dědictví.

Andreja Richter, bývalá ministryně kultury Slovinska, ředitelka dobře vedeného Muzea novějších dějin v Celje a prezidentka Fóra Slovanských kultur (www.fsk.si), připomíná počátky vzájemné spolupráce mezi Celje a Amsterdamem (2006). Podle A. Richter se muzea stávají stále více vzdělávacími institucemi, nabízejícími pedagogické programy, participujícími na obecných vyučovacích procesech, fungujícími také jako populární infrastruktury pro osoby třetího věku. Podtrhuje význam tzv. Faro konvence Evropské komise z října 2005, která se zabývá hodnotami dědictví pro společnost.

Poté následuje krátký úvod obou autorů, ve kterém vysvětlují tři základní pilíře své knihy: teorie, praxe a etika. Kniha tedy má

být založena na znalosti na praxi založených teoriích a naopak na teoreticky formované praxi, přičemž etika je všudypřítomná a vším prolínající se prvek. Vývoj muzejní profese autoři periodizují do tří stádií (revolucí).

1. okolo roku 1900, kdy byly kano-nizovány základní principy profesionálního chování,
2. okolo 1970 v souvislosti s nástupem nové muzeologie,
3. okolo 2000, kdy dochází k třetí muzejní revoluci, pro kterou zatím není název. Klíčovým slovem tohoto nového paradigmatu však je participace.

Kniha manželů van Menschových není ani tak příručkou, jako spíše (řečeno internetovým slovníkem) portálem a je dělena do šesti kapitol, doplněných řadou zajímavých fotografií. První kapitola se zabývá sbírkotvornou činností, a to především tzv. „dynamickými sbírkami“, autoři jasně definují základní tezi, že sbírka není smyslem (koncem) muzejníkování, ale pouze prostředkem k něčemu. Sbírková zůstává jádrem muzejní identity, autoři však na případech různých muzeí uvádějí odlišné přístupy k vlastní sbírce a její sociální relevanci. Dále jsou porovnávány různé formy muzealizace (v muzeích, v archívech),